

Izhaja vsak pelek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarja«
v Ljubljani, Breg šte. 12.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamna številka stane 1/25 D.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 5 Din mesečno
Za Nemčijo 6 Din; za drugo inozemstvo in Ameriko 7 Din.

Reklamacije so poštne proste.

== Oglasi po dogovoru. ==

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto, 6. oktobra 1923.

Ne demagogija, resno delo
vodi k zmagi!

Drzen atentat na socialno politiko.

V socialno političnem pogledu kakor tudi v marsikaterem drugem oziru je »Jugoslavija« simbol reakcionarne države. Izpočetka, ko se je ta država konstituirala polagoma, je bila gospoda v marsikaterih vprašanjih nekoliko dostopna za socialnopolitična vprašanja, pozneje pa, ko se je osvestila svoje moči, je pričela dvigati svojo reakcionarno glavo ter napovedala neizprosno boj delavskim pridobitvam ter ta boj tudi v večjem delu že izvajala, ker je bil proletarijat tako indifereenten in razcepan, da niti črnil ni k vsej reakciji, kakor tega tudi še danes ne stori. Dve leti že opozarjamo na čine in daljne namene belgrajskega režima, toda vsa javnost sprejema dogodke prav tako hladno in dobrohotno, kakor bi bili obsebi umljivi.

Da, dogodki so ob sebi umljivi, ker se delavstvo ne briga za usodo v smislu socialne zakonodaje ustanovljenih zavodov in pravic.

Belgrajska vlada je sklenila, da odpravi ministrstvo za socialno politiko in ministrstvo za agrarno reformo. To sta dve ministrstvi, ki imata, dasi se nahajata v buržoaznih rokah, kot samostojni mesti nalogo, brigati se za varstvo in socialne razmere delavstva ter malih kmetov. Obe ministrstvi sta v zadnjem času delovali prav v nasprotnem smislu, kakor bi bila njihova moralna naloga, ker obvlada v režimu kapitalistični in buržoazni element položaj popolnoma. To je naraven razvoj, kjer interes delavcev in kmetov popustita zaradi svoje nezavednosti in desorganizacije boljše ter se rajši bijeta med seboj za prazne besede kakor da bi združila svoje moči ter odločno nastopala za svoje pravice.

Ne smemo pa misliti, da je na tem atentatu kriv sam belgrajski režim. Oziroma se nekoliko na industrijske kroge, na obrtne zadrage in njih kongrese, pa bomo videli takoj, da ima belgrajski režim, ki je do kosti reakcionaren v socialnih vprašanjih, največjo potuho med prečani vseh meščanskih strank, centralistov, avtonomistov ali so že banikirji ali pa le kričaški obrtniki. Po vseh pokrajinah so prirejali kongrese, ankete, protestne shode in druge take komedije ter kričali zaradi »krivice« ki se jim gode po socialnopolitični zakonodaji. Naravno je, da je tak krič naših »naprednih« in »kulturnih« solzavih kričarjev došel belgrajski vladi prav, ker tudi sama nima prav nikaršnega zmišla za socialna vprašanja. Zdi se nam smešno naštevati, kaj vse je delavstvo izgubilo pod sedanjim radikalnim in prejšnjim demokratskoradikalnim režimom, ker ni v delavskih organizacijah vobče nika-

kršnega temeljitega odziva, dasi imamo še močne politične in strokovne organizacije.

Marsikdo bo očital, da je tako ministrstvo meščanska ustanova v meščanskih rokah in da ni nič pričakovati od nje. Ta očitke ne drži popolnoma, zakaj, če ne več, ima delavstvo vsaj to dolžnost, da brani svoje pridobljene pravice in ustanove. To je prav prokleta dolžnost organiziranega proletarijata. Z odpravo ministrstva pa postane boj težji.

Obe ministrstvi bo vlada pridela posameznim resortnim ministrstvom, deloma ministrstvu za trgovino in obrt, deloma železniškemu, deloma ministrstvu za šume in rude. To ministrstvo bodo torej razkosali ter prideli posamezne oddelke ministrstvom, ki imajo prav nasprotno interese kakor bi jih moralo imeti ministrstvo za socialno politiko. Vsa navedena ministrstva so zastopstva kapitalistov ter bodo jim neprijetne pravice in socialne ustanove dalje demontirale vsako v svojem delokrogu, proti čemer je pa odpor delavstva zaradi decentralizacije kar najbolj oslavljen.

Pretkana odprava in prevedba ministrstva za socialno politiko ima še drugo za delavska vprašanja slabo administrativno stran. S tem je vsaka skupna akcija za sistematično delo v socialnopolitičnem pogledu onemogočeno, ker ne bo za ta vprašanja nikakršnega centralnega urada, v katerem bi se zbiral gradivo in obravnavala taka vprašanja ter sklicevalo ankete in oskrbovalo v današnji državi potrebna opravila in priprave.

Za delavstvo pomeni ta ukrep vlade velik poraz, ki bo v nadaljnjem razvoju delavskega vprašanja v državi imel silno težke posledice. Ni dovelj, da so odpravili osemurni delavnik, da so izdali zakon v zaščito države, da vpletajo v razne službene pragmatike omejevanja državljanov pravic celo za slučaj, ako se delavstvo bori za svoje najvišje življenske pravice. Ni še dovelj vse to! Ta čin, ki ga je sedaj napravila vlada ob sodelovanju tudi naših meščanskih strank, pomeni novo ofenzivo proti delavstvu, proti njegovim pridobljenim pravicom.

Proletarijat! Kaj porečeš ti? Ali hočeš res sam postati suženj, pravi suženj, dasi je v tebi dovolj žilave moči? Nič drugega ne pomeni vse to, kar dela jugoslovanska buržoazija, kakor popolno zasuznjenje fizično in duševno ustvarjajočega naroda, zato omejevanje političnih svoboščin, zato izstradavanje.

Proletarci! Zdrami se! Izkušeni imaš menda že dovelj. Združi se v organizacijah in zahtevaj to, kar ti gre!

Stanovanjska beda in mestna občina.

Naj je bila demokratsko-radikalna, naj je bila radikalno-klerikalna ali kakršnakoli vlada, vendar ni nobena dosedanjih vlad načela vprašanja, kako urediti stanovanjsko vprašanje v občini, državi, s tisto resnostjo, tisto odločnostjo, ki bi vsaj deloma odgovarjala nujnim zahtevam in potrebam. Nobena teh vlad ni zgrabila vprašanja pri jedru, vsaka skoro je izdala po en, dva zakona, nekaj dopolnil in novel, vse to pa le, upošte-

vaje sedanje stanje, stremeč le za tem, da se z razpoložljivimi stanovanji »pravično« in seveda tudi »pravično« postopa. Zato je kulminirala modrost predstavnikov vseh teh vlad v tem, da je skrutinirala trojno vrsto državljanov, ustanovivši, da imajo pri dodeljevanju stanovanj prvenstveno pravico državni uradniki.

Zakon pa predvideva zaščito najemnikov le do 1. januarja 1925. Po tem roku naj dobe hišni lastniki pra-

vico prostega razpolaganja s svojimi stanovanji, to seveda vsled tega, ker je lastninska pravica temeljno načelo meščanskega razreda.

Kdor pozna razpoloženje sedanje vlade, ki načelno ne priznava socialno-političnega uveljavljanja s strani države, ta mora danes priznati, da bo skoro gotovo vlada takrat v resnici ukinila zaščito stanovanjskih najemnikov in prepustila vse te ljudi svoji usodi in jih izročila na milost in nemilost hišnim lastnikom. Te resnice si ne sme nihče prikrivati. Vsak, komur je dobrobit delovnega ljudstva iskrena želja, mora danes računati s tem, da bo 1925. leta stanovanjski najemnik delavec, nameščenec, državni uradnik brez zaščite in mnogo družin brez stanovanja, brez strehe. Zato je danes skrajni čas, da vprašamo: kako preprečiti to in dalje kako omiliti posledice, povzročene po nesocialni, reakcionarni vladi.

Izprememba režima, nove volitve, nove grupacije v parlamentu in kot posledica tega pravično kritje davkov za odpravo stanovanjske bede, je najlepši odgovor proti odpravi zaščite stanovanjskih najemnikov, bo rekel ta ali oni. Toda: kdo verjame, da se bo do prihodnjega leta notranje-politična situacija tako korenito spremenila, da bo delovno ljudstvo, tvorec večino v državi, in čeč pod neznošno stanovanjsko bedo, izpremenilo svojo politično orientacijo tako, da bo zastopano v parlamentu po svojih razrednih predstavnikih.

Kdo bi mogel to verjeti, ko se pripravljamo — da vzamemo en sam primer — v Sloveniji kongres radikalne stranke, ki ga bodo posetili baš oni, katerim bo ta stranka vzela zaščito tudi v stanovanstvu, in ko se vrše volitve pod meščanskimi gesli avtonomija itd.

Take temeljite izpremembe notranjepolitičnega položaja ne more nihče predvidevati, zato mora oni, ki zastopa delovno ljudstvo, zahtevati, da se do ukinitve zaščite stanovanjskih najemnikov vsaj delno ustvari predpogoji, da se prepreči sicer neizbežna katastrofa za delovno ljudstvo.

Stanovanjsko vprašanje je bilo predmet mednarodnim kongresom že pred vojno. Dolgoletna vojna je seveda bedo povečala, vsaj je poslabšala celotni gospodarski položaj delavskega razreda. Že pred vojno pa je bila stanovanjska beda, ker je bilo tudi stanovanje predmet privatne špekulacije. Zidal je kapitalist zato,

ker je donášalo zidanje dobre obresti, ne zato, ker je delavski razred potreboval zdravih in dobrih stanovanj. Zidal je seveda le toliko, da je bilo povpraševanje po stanovanjih stalno večje kot ponudba, zato so rastle cene stanovanjskim prostorom, delavec pa je iskal zavetišča v podzemnih, temnih in nezdravih luknjah. Država, občina pa je smatrala stanovanjsko vprašanje za zasebno zadevo državljanov in občanov. Šele razredni socialistični predstavniki v občini, državi so začeli z vsem povdramkom zastopati stališče, da je družba interesirana na stanovanjskem vprašanju delavskega razreda in dolžna, da preskrbi delavcu dobra in zdrava stanovanja. Seveda so bili uspehi socialističnih predstavnikov njihovi številčni moči primerni. V bivši Avstriji je bil tozadevno izdan pred vojno kot najvažnejši takozvani stanovanjsko-skrbstveni sklad, temeljite preureditve stanovanjskega vprašanja pa socialistično zastopstvo, tvoreč v parlamentu manjšino, ni doseglo.

Tudi v občini so uveljavljali delavski zastopniki načelo, da mora občina pospeševati zasebno iniciativo, ravno tako pa mora tudi občina poseči vmes, da prestane biti stanovanjstvo le objekt privatne špekulacije.

Kako pa naj občina sodeluje pri rešitvi stanovanjskega problema?

Občina naj stremi za tem, da dobi v roke kar največ stavbnih parcel. S tem onemogoči špekulantom vsakršno špekulacijo z zemljišči, ki pridobivajo na vrednosti vsled izboljševanja komunalnih naprav in vsled razširjenja občine. Dalje mora občina, v kolikor ne more sama aktivno započeti stavbno akcijo, podpirati potom jamstev itd. stavbno združno gibanje. Seveda pa mora dobiti občina s strani države razlastitveno pravico in pravico obdavčenja nezazidanih, špekulaciji in navijanju namenjenih stavbnih parcel. Zaduje je tako važno, da se občina ne sme strašiti tudi onega, ki je svojo parcelo zasadil s fižolovkami zato, da se ogne obdavčenju. Če bo občina izvedla vsaj to, bo lahko rekla: doprinesla sem svoj obolus k omiljenju stanovanjske bede in nisem kriva katastrofe, ki bo zadela prebivalstvo po odpravi zaščite najemnikov.

Končno pa: Delavski razred zahteva upravičeno, da mu plača delo delodajalec tako, da bo lahko plačal tudi stanovanje. Delavcu je dolžnik delodajalec, ne pa hišni lastnik.

Pobratimija centralistov in avtonomistov.

Zgodovina meščanskih strank v Sloveniji je že od nekdaj eldorado malenkostnih neverjetnosti. Vse te stranke imajo vsaka svoj program, ki se bistveno ne razlikujejo, pač pa v demokracijah, s katerimi barantajo Ene pravijo, da so liberalnega in narodnonaprednega, druge pa katol. svetov. naziranja. Ti dve dekoraciji, zlasti pri demokratih, sta pa tudi edini karakteristiki brez vsakršnega globljega problema. Življenje teh strank se giblje »okolo posameznih oseb, ki iščejo zveze sedaj s to sedaj z ono stranko in skupino ali kliko, da se vzdrže na površju ali da se krog oseb. interesov okoristijo. Pred vojno so se vezali prav različno med seboj in vedno le z vidika malenkostnih razmer. Nemci, naprednjaki, klerikalci so tvorili večkrat različne

kombinacije, kadar jim je kazalo, da s tako zvezo zadajo nasprotniku udarec, sebi pa trenuten uspeh.

Prav tak pojav, kakor so bile pobratimije med temi strankami pred vojno, je tudi najnovejša pobratimija opozicijskih strank v narodni skupščini. Dve nasprotujoči si smeri, centralistična in avtonomistična, sta se pobratili, hoteč zadaviti radikalni režim, ne da bi imela ta opozicijska zveza kakršenkoli globlji pomen, dasi opravičeno tudi meščanske stranke s svojega stališča rentacijo proti homogenemu režimu radikalne stranke. Višek te politike je torej naval na nazadnjaške radikalce.

Vsa stvar na postaja nekoliko smešna, ako čitamo v Radičevih listih, da je avtonomistična opozicija (Radičevci, SLS in Spahova skupina)

podpisala ob priliki Markovega protokola dne 13. marca 1923 izjavo, da dopušča sestavo samoradikalne vlade in izvolitev radikalca za predsednika narodne skupščine. Tu nastane resno vprašanje, kdaj je bila ta opozicija resna, ali takrat, ko je sklepala Markov protokol z radikalci ali sedaj, ko je sklepala pobratimijo z opozicijskimi demokrati.

Demokrati so v narodni skupščini sprejeli z radikalci centralistično ustavo proti volji takratne opozicije. Dokler so bili demokrati v vladi, so sili na izvedbo ustave, sedaj so v opoziciji in jim niti na misel ne pride, da bi bilo treba to ustavo izvesti in uvesti demokratično samoupravo. Na to ne mislijo, čeprav bi bil to po njihovi logiki edini izhod, ker se boje, da postanejo oblastni župani sami radikalci ali pa celo klerikalci in drugi opozicionalci, če bi se sporazumeli z radikalci, kakor je že pretila nevarnost, ko je dr. Korošec delal poklone okolo voditeljev radikalne stranke. S skupno akcijo opozicije so demokrati to zblizanje med delom opozicije in radikalci nekoliko zavlekli, ne pa preperečili za daljšo dobo. Demokratom se zdi skupni na-

stop kot velik politični uspeh. V resnici pa je ves z velikim pompom vzprijeti nastop v narodni skupščini le komedija, ki utegne koristiti samo radikalcem, ker se je z njo ugledala pot do sporazuma med radikalci in poljubnim reakcionarnim stremljenjem v državi.

In kaj dokazuje Markov protokol? Po našem mnenju prav nič drugega ne kakor to, da so avtonomistični opozicionalci demokrate prav pošteno potegnili, kljub temu, da so jih demokrati zasnubili, zakaj v taki diametralno si nasprotujoči opoziciji vendar pri nobenih skupnih akcijah normalen človek ne more misliti na resnost ali ji celo verovati.

Zaraditega smo popolnoma upravičeni, sumiti, da je bila ta pobratimija obupen poizkus, kako bi se demokratska stranka, ki je v zadnjem času postala popolnoma vrtoglava in zmešana, zopet restavrirala in prišla do političnega vpliva. Poizkus pa je zaenkrat temeljito ponesrečil.

Politika z malenkostnih vidikov je ta poizkus, ki je doživel prav v tem nasprotni uspeh, kakor so ga modri politiki okolo demokratov pričakovali.

Delavsko gibanje in socializem na Angleškem.

(Po odg. Dr. Ch. Lenbuscher sestavljenem sestavku iz H. Herknerjeve knjige „Die Arbeiterfrage.“)

Na Angleškem imamo sledeče delavske stranke: Neodvisno delavsko stranko (Independent Labour Party), britansko socialistično stranko in komunistično stranko. Malo ne vse te stranke in v socialističnem smislu neopredeljeni strokovni pokret, so na parlamentarnih tleh le del ene stranke.

O smereh in razvoju teh strank v povojni dobi posnemamo po v naslovu citirani knjigi sledeče:

Neodvisna delavska je delovala med vojno za mir. V novejšem času se je postavila odločneje, nego dosedaj, na stališče razrednega boja. Njeno načelno nasprotje proti vmeševanju Anglije v ruske notranje razmere, kar jo je zblizalo s komunisti, — vendar pa stranka ni nikdar zapustila demokratič. stališča. V spomenici, ki jo je poslala v začetku leta 1920. ženevski konferenci II. internacionale, se obrača izrecno proti posnemanju ruskih metod in naprav, ker „mora določiti politični in zgodovinski razvoj in posebnost vsake dežele obliko, v koji se bo vršil prehod k socializmu“. „Sovjetska vladavina ni boljša oblika industrijske demokracije, čepravno utegne biti zelo učinkovita revolucionarna vladavina. Neodvisna delavska stranka vidi svojo nalogo v tem, da „preobrazila parlamentarni sistem v smislu potreb demokracije in da mu priključi industrijsko organizacijo, ki je potrebna, da se vzdržijo stiki med parlamentom in proletarskim življenjem.“

Takšno industrijsko organizacijo vidi N. D. S. v obratnih svetih, ki naj imajo pravico kontrolirati delovne pogoje v delavnicah in ki naj pomagajo s svojim svetom pri upravi in zakonodaji.

Stranka pa vztraja na svojem starem stališču, da ni mogoče postaviti trdne podlage za socialistično državo drugače, kakor tako, da se vpliva na javno mnenje potom socialistične propagande in da se volijo socialisti za zastopnike v javne korporacije in parlament, na kojega je mogoče le tako v socialističnem smislu vplivati.

Na strankinem zboru v Glasgou je sklenila neodvisna delavska stranka leta 1920. z veliko večino, da izstopi iz druge internacionale. Vendar se tretji internacionali ni priključila, ampak stoji ob strani tistih strank, ki so se združile v dunajski zajednici socialističnih strank.

Britanska socialistična stranka se je priključila leta 1919. tretji internacionali, — a vztraja na stališču politično-parlamentarne akcije in smatra kot svoje parlamentarično zastopstvo še vedno na demokratični podlagi stoječo delavsko stranko.

Izrazito revolucionarni v cilju in taktiki sta iz Skotskega izhajajoči stranki: Socialist Labour Party in Workers Socialist Federation. Zadnja odklanja vsak parlamentarizem. Ti dve stranki sta se združili leta 1920. v komunistično stranko.

Razmerje te stranke do parlamentarične delavske stranke je bilo dolgo neodločeno. Pred kratkim pa je bilo čitati, da je izključila Delavsko stranko iz svoje srede pripadnike III. internacionale.

Med vojno sta ustanovila Hysmann in Thorne tudi narodno-socialistično stranko (National Socialist Party).

Parlamentarična delavska stranka (Labour Party) je ustanovljena šele leta 1903. Ona ni imela do leta 1918. posebnega socialističnega programa, ampak je hotela biti stranka, ki naj bi združila delavske parlamentarne zastopnike in ščitila tako izrazite delavske interese. Stranka si je stavila le bližnje, konkretne cilje, ki jih je predlagala pri vsakem parlamentarnem zasedanju vladi. Po stališču vlade do teh zahtev, se je tudi ravno stališče Delavske stranke do vlade.

Neodvisna delavska stranka ni nasprotnica Delavske stranke, ampak je bila pred vojno poleg strokovnih organizacij njena glavna opora.

Leta 1918. se je organizacija Delavske stranke bistveno spremenila. Do takrat stranka ni imela lastne politične organizacije, ampak se je naslanjala na strokovne organizacije, zadrage in na razne njej priključene socialistične organizacije. Leta 1918. je izgradila stranka tudi lastno politično organizacijo. Strokovne organizacije in socialistična udruženja so pa še vedno ohranila svoje zastopstvo v strankini organizaciji. Lokalne politične organizacije so jim stopile samo kot dopolnilo ob stran in sicer v glavnem z ozirom na uvedbo ženske volilne pravice, ki daje volilno pravico velikemu številu žensk, ki niso organizirane v strokovnih organizacijah.

Seveda so ostale strankina glavna denarna opora še vedno strokovne organizacije in zadrage. Tudi programatično se je stranka poglobila. Je sicer še daleč od tega, da bi bila načelno tako enotna, kakor so na videz socialistične stranke na evropskem kontinentu. Vendar je po vojni več nego le stranka delavcev. Ona povdarja, da noče ostati le stranka delavcev, ampak hoče postati stranka vsega delovnega ljudstva, najsi dela z roko, ali z glavo in da ima poleg dnevnih ciljev tudi cilj: da zagura producentom — ročnim in duševnim delavcem — polen sad njihovega dela in truda, da uvede kolikor mogoče pravično razdelitev dobrin, na podlagi skupne lastnine produk-

cijskih sredstev in da izvojuje najbolj izvedljivi sistem, demokratične uprave v vseh pridobitnih in upravnih panogah.“

S tem se je postavila stranka na socialistično stališče. Svoj cilj je izrazila vsekakor zato tako splošno in elastično, da bi omogočila, da jo podpirajo razne smeri, ki si stoje v angleškem socialističnem gibanju nasproti.

Za praktično politiko si je postavila stranka v juniju 1918. obsežen praktični program.

V tem programu izhaja iz naziranja, da je treba preobraziti po vojni družbo v celoti. Namesto individualističnega gospodarstva mora stopti družabno.

Ogledni kamni nove družbe naj bodo te-le zahteve: 1. Zahteva po ugotovitvi eksistenčnega minima. 2. Zahteva po demokratični kontroli industrije. 3. Popolna preuredba državnih financ. 4. Zagotovitev prebitkov produkcije za namene splošnosti.

Na podlagi teh vodilnih smernic je sestavila delavska stranka obsežen akcijski program.

Na polju socialne politike zahteva poleg ugotovitve najmanjše plače odredbe za odpravo brezposelnosti in omiljenje njenih posledic ter ukrepe proti stanovanjski bedi. Na političnem polju zahteva enako in tajno volilno pravico za moške in ženske, decentralizacijo vlade po vzoru zveznih držav, dalje izločitev privatnih kapitalistov od kontrole nad industrijo. Za takoj izvedljivo in potrebno se proglašajo podružabljenje železnic, rudnikov, elektrarn, zavarovalnic za življenje, enotnost v upravi železnic, prekopov, pristanišč, cest, pošte in brzojava. V vojni uvedena državna kontrola nad važnejšimi panogami privatne industrije, zlasti maksimiranje cen za važnejše potrebščine, kontrola nad tehničnim in trgovskim poslovanjem teh privatnih in industrijskih panog, ki je podlaga za maksimiranje cen, se mora dalje pridržati.

Na finančnem polju je Delavska stranka proti varstveni carini. Direktni davki na visoke dohodke in velika premoženja naj se povečajo. Vojni dolgovi naj se plačajo z oddajo vseh premoženj, kojih vrednost znaša nad 1000 funtov.

S poddržavljanjem, komunaliziranjem na eni strani, s progresivnim obdavčenjem in javno kontrolo na drugi strani, naj se zasigura, da bo pripadel prirastek na kapitalu splošnosti in se vporabljal za javne namene in za podjetja, ki služijo splošnosti.

V zunanji politiki se izreka stranka proti imperializmu in za prostovoljno zvezo britanskih svobodnih

držav. Posebno pozornost posveča stranka zvezi narodov, ki naj bi združila ves svet na podlagi načel samoodločbe narodov. Tako je postala Delavska stranka iz stranke ročnih delavcev, stranka s širšim programom in širšim obsegom.

Pri parlamentarnih volitvah leta 1918. je Delavska stranka prvič v širšem obsegu nastopila.

Razpoloženje je bilo po zmagoviti vojski za stranko zelo neugodno. Vkljub temu so dobili njeni kandidati 2 in pol milijona glasov, med tem ko so dobili kandidati vladne koalicije 5 milijonov glasov. Raztresenost glasov po volilnih okrožjih pa je povzročila, da je dobila Delavska stranka vkljub temu le 60 mandatov, med tem, ko jih je dobila vladna koalicija osemkrat več. Pri volitvah v novembru 1922 je dobila stranka 141 mandatov in skoro 4 milijone glasov in je postala druga najmočnejša stranka angleškega parlamenta. Tako stopa Anglija in njen proletarijat med borilce za socializem.

Razvoj stranke je oviralo dosežaj pomanjkanje izšolanih političnih vodilnih osebnosti. Da se temu odmore, je otvorila stranka v Oksfordu za svoje politične delavce politični šoli: Workers Educational Association in Ruskin College.

Denarna sredstva stranke so v primeri z onimi ostalih strank majhna. Vsled tega stranka ne more vzdrževati dovolj lastnega uradništva, ampak je navezana v glavnem na uradniški aparat strokovnih organizacij.

Združne organizacije so sklenile na kongresu v Swansea leta 1917., da bodo posegale v bodoče v varstvo svojih interesov tudi v politiko. Niso se sklenile sicer pridružiti kot celota Delavski stranki, jasno pa je, da bo imela od aktivnejšega poseganja zadrug v politiko Delavska stranka glavni dobiček.

Strokovne organizacije, zadrage in Delavska stranka vzdržujejo skupno kulturno institucijo Labour Research Department, ki oskrbuje vse tri stroke z informacijami s političnega in gospodarskega polja.

Kot posebno socialistično strujo je omeniti h koncu obratni socializem (national Glidismen, — Gildensozialismus). Obratni socialisti so za prenos lastnine produktivnih sredstev na državo. Ta sredstva pa se morajo prepustiti tistim, ki v njih obratujejo. Država naj gospodarske funkcije in službe na producente in njih udruženja delegira. Ta udruženja naj bi se naslanjala na strokovne organizacije. Tudi ta struja je močno vplivala na vse socialistično gibanje moderne Anglije. Peter Jug. (Naši Zapiski).

Prvi strankarski zbor SPJ.

V dne 21., 22. in 23. septembra se je vršil v Belgradu prvi kongres Socialistične Partije Jugoslavije. Sprito vseh težkoč, ki jih je proletarsko gibanje prebolelo zadnja tri leta, pomeni ta kongres velik napredek v konsolidaciji socialističnega pokreta v državi. Dasi še nismo danes priključeni tej grupaciji organizatorično, se vendar smatramo kot majhen delec tega pokreta, ker tudi program te stranke priznamo. Nas je vedno vodila misel, kako priti do konsolidacije, ako smo stali zunaj stranke, so bile to le bolj formalnosti, ki pa morajo prej ali slej odpasti, ako je na obeh straneh iskrena želja po sodelovanju.

Iz teh razlogov se nam zdi primerno, da se tudi v Zarji še nekoliko ozremo na smernice, ki so bile odločilne na kongresu.

Na kongresu so bile zastopane vse narodnosti in vsa plemena v državi. Priznanih delegatov je bilo 99. Kljub praveato mednarodnemu kongresu je vladalo na kongresu absolutno prepričanje, da so res kulturne in socialne prilike po pokrajinah različne, vendar je treba delovati na to, da se v državi osnuje močna enotna socialistična stranka. Kongres je enodušno odklonil vsako plemensko in federalistično delitev države ter se zavzel za enotno zakonodajo in za popolno samoupra-

vo občin, srezov in oblasti s čisto demokratično konstitucijo.

Enako je kongres zavzel odločno stališče proti sedanjemu režimu, ki v največji meri pospešuje plemenske boje, škoduje narodu, zlasti delavstvu, koristi pa samo radikalcem.

Glede neodvisne ali komunistične stranke je kongres odklonil sodelovanje, dokler se ta ne postavi na stališče demokracije.

Internacionalno stališče je kongres opredelil s tem, da je sklenil pristop k hamburški socialistični internacionali ter obenem naročil glavnemu odboru, da stopi v stik s socialističnimi strankami na Balkanu v svrhu sklicanja balkanske konference.

V razpravi o političnih in strokovnih organizacijah je kongres izjavil, da sta obe organizaciji v svojem delokrogu in akcijah popolnoma samostojni. Moralna vez med njima je končni cilj, ker strokovne organizacije ne smejo biti cilj same sebi, temveč le sredstvo proletarijata za dosego končnega cilja. Zaradi tega morajo ostati na podlagi razrednega boja in v okviru internacionale.

V tem pravcu so se gibal razprave ter uredil končno tudi statut.

V izvrševalni odbor so bili izvoljeni ss.: Korač, Bračinac, Divac, Be-

lič, Topalovič, Muzikravič, Košanin, Tismotič in Ilić; v kontrolo ss.: Kotur, Stojković in Janič, vsi iz Belgrada.

Glavni odbor pa bodo sestavljali zastopniki oblastnih organizacij, izvoljeni v posameznih oblastnih organizacijah na vsakih 1000 članov

Ljubljanska občina in nasprotniki.

Kakor sčena se zaletavajo nasprotniki ljubljanskega občinskega sveta v upravo občine ter vlačijo na dan lažljiva poročila in bebaste osebnosti, ki nimajo z delovanjem občinskega sveta kot takim prav nobenega direktnega stika. Povemo pa, da je občinski svet že toliko vreden, da bo s stvarmi, ki niso v soglasju z redom v upravi, obračunal sam. Demagoštvo in laži, ki so naperjene proti občini, so zločinske narave, in demokrati naj si prav dobro zapomnijo, v kolikor so prizadeti, da bo tudi občinski svet povedal, kaj pomeni za občino in občane taktika, ki jemlje občini ugled po krivici.

Sedanji občinski svet dela; njegovi načrti so problematični in preračunjeni za bodočnost Ljubljane. Mi nikakor ne bi pisali o tem, ker je danes že javna sodba na naši strani. Sedanji občinski svet ima načrte, ki jih bo pač izvedel, ako mu bo zaupalo občinstvo in ako bo imel potrebna sredstva na razpolago. Vse, kar je občinski svet napravil doslej, je bilo nujno potrebno in je postavljeno popolnoma na realnih tleh. Po enaki poti pojde občinski svet tudi v bodoče.

Prav posebno pa moramo naglašati, da se občinski svet, oziroma od-

po eden in ostanek 600 po enega zastopnika več.

Prvi kongres je dokončal svoje delo ob najlepšem soglasju v načelih in taktiki. Naloga proletarijata je sedaj, da pričeto delo nadaljuje z vso iskrenostjo in poštenostjo.

seki, pri vseh svojih podjetjih temeljito posvetujejo s tozadevnimi strokovnjaki ter je v komunalno-političnih in gospodarskih ozirih občina skrupulozno vestna, ker občinski svet se prav dobro zaveda svoje odgovornosti danes in se je bo tudi vedno zavedal.

Infamija, ki jo uganjajo demokrati listi, je torej tem večja, ker hoče zmanjšati ugled in vpliv legalno izvoljenega občinskega sveta mesta Ljubljane.

Prepričani smo, da se bodo demokrati v tem namenu bridko zmotili, ker delo, ki ga vrši sedanji občinski svet, zbuja pri vseh tistih, ki ga poznajo, ne le priznanje, marveč celo občudovanje dosedanjega delovanja in problemov, ki jih je že doslej občinski svet objavil ali pa se šele bavi z njimi.

Zaveda se pa občinski svet prav dobro, da mora imeti zaupanje občinarjev in to zaupanje si je pridobil z dosedanjim delom, a z delom v dobrobit občine si hoče to zaupanje še povečati. To je njegova naloga.

Vi pa lažite ali obrekujte, svobodno vam!

Nam gre le za izboljšanje blagostanja v občini.

Reakcija v Nemčiji.

Kriza v Nemčiji rapidno napreduje. Poleg socialne krize se pridružuje tudi politična kriza. Sedanja koalicijska vlada je podala demisijsko, zlasti zaradi tega, ker se ljudska stranka vedno bolj nagiba k reakcionarnemu. Mogoče je, da predsednik Elbert poveri sestavo nove vlade zopet Stresemannu. Veliko vprašanje pa je, če bodo v novi vladi tudi socialisti, ki ne morejo ustreči reakcionarnim zahtevam zlasti nemške ljudske stranke. Ako pride do sestave nove vlade na podlagi sedanjih pogajanj, pa ta ne uspe, bo to zadnja parlamentarna vlada, kateri bo sledila diktatura pod vodstvom Stresemanna in general von Sekta, poveljnika državne brambe.

Jasno je tudi, da bo predsednik Elbert v slučaju, da socialisti izstopijo iz vlade ter nastopi reakcionarna vlada ali se uvede diktatura po načrtu nacionalistov, podal ostavko. Tako je sam izjavil napram svojim pristašem, ki so se obotavljali sodelovati dalje v vladi.

Težka kriza je le ugoden trenutek za monarhiste in fašiste, ki na vseh straneh skušajo uveljaviti svoj vpliv.

Parlamentarno politično življenje bo v slučaju, če se ne posreči pre-

bresti sedanje krize s koalicijsko vlado, ukinjeno za daljšo dobo. Državni zbor je bil že sklican, a seja je bila odgodena. V slučaju diktature pa bo parlament razpuščen.

Razvoj v Nemčiji je danes pred veliko uganko. Revolucija, meščanska vojna, reakcija, splošne zmede v Evropi, vse to je na pragu in od individualnosti nemškega naroda, v prvi vrsti pa tudi od proletariata, ki tvori veliko politično moč v državi, je znatno odvisno, ali ohrani Nemčija red, ali zavrne veliki, dobro pripravljeni napad reakcije.

Po vseh državah napreduje s silno naglico črna reakcija, zato se tudi bojimo, da je nje grožnja tudi za Nemčijo jako opasna, ker moramo vsled gospodarskega poloma smatrati socialne razmere po vsej državi za nevzdržne ter utegnejo reakcionarci to priliko izrabiti ter podjarmiti nemški narod in ga ukleniti v suženjske sponke, kakor to dela danes kapitalistična družba povsod.

Sedanji dogodki in celotni razvoj Nemčije je živ dokaz, kam vodi imperialistični kapitalizem in njegov militarizem države in narode. Končne posledice so grozne in utegnejo postati še groznejše.

POLITIČNI PREGLED.

Demokrati so izključili iz državnoborskega kluba dva poslanca, ker sta delovala na razcep v demokratski stranki. Pri demokratih in pri radikalih poka, čeprav to oboji taje.

Narodna skupščina zboruje dalje. V zbornici je prišlo do balkanskih kravalov pri nekaterih sejah.

Reško vprašanje je še vedno v akutnem stanju. Najprej se snideta v Benetkah Pašić in Mussolini, da se nekoliko pogovorita o tem vprašanju. Nato se zopet sestane paritetna komisija, ki bo končno (morda?) prijateljsko sklepala o Reki, dasi je že povsem gotova stvar, da Italija Reke ne da več iz rok.

V zvezo narodov je bil izvoljen češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš. Meščanski listi smatrajo njegovo izvolitev za pomemben dogodek. Poljski kandidat, za katerega se je zavzemala zlasti Francija, je propadel.

V Subotici so zopet odkrili madžarsko zaroto. Več vohuncev so baje zapirli in se vrši preiskava. Povsod same zarote in vohunstvo! Vsekakor bo to dobra obrt za vohune in za vladajoče stranke, ki po vseh državah razvijajo tako živahno delovanje.

Razkol v italijanskem fašizmu je precej občuten. Izvršilni odbor je izključil Maksa Rocca. Mussolini pa ti prepripi niso bili všeč in jih je prepovedal z ozirom na zunanji položaj. Nato je odbor demisioniral. Fašisti se dele sedaj v dve skupini in je le malo verjetno, da bi Mussolini ohranil enotnost fašizma. — Mussolini pač ne more nuditi vedno pohvalnih pišk, kakor so si nekateri fašisti domišljevali, zato pa ni več soglasja.

Kemal paša bi rad proglasil Turčijo za republiko. Mohamedancem pa to ni všeč, ker so preveč vdani Kalifatu in sultanu. V Mali Aziji se že vr-

še boji med pristaši obeh oblik države.

Carigrad so vevlasti minuli teden izročile Turčiji ter odšle iz Carigrada s svojimi posadkami.

V Nemčiji kriza še ni na vrhuncu. Prišel se je ljut boj od strani nacionalcev proti kanclerju Stresemannu. Francija vztraja v svojih zahtevah ter zahteva popolno kapitulacijo Nemčije. Bavarska se buni, boji, stavke se nadaljujejo po vsej Nemčiji, dasi trenutno ni nevarnosti, da nastopi meščanska vojna. Radek je sicer prorokoval revolucijo, ki sicer ni izključena, ter jo zlasti nacionalistična generaliteta želi, da bi tem lažje izvedla proti sedanji koalicijski vladi nacionalno diktaturo. Nevarnost monarhije ni na vidiku, pač pa se Bavarska udeležuje akcije za razcepitev Nemčije. Monarhisti namreč pa na Bavarskem

izgublajo na terenu, ker jih javnost ne smatra več resnim. Francija in Anglija nastopata proti Nemčiji popolnoma solidarno.

Novo vlado v Nemčiji je sestavil zopet dr. Stresemann, toda brez socialnih demokratov. Dr. Stresemann je demisioniral, ker ni dobil popolnih pooblastil, ki so mu jih odrekli med drugimi tudi socialisti. Nova vlada je popolnoma meščanska, v katero socialni demokrati zaradi nameranih drakoničnih omejitev državljskih pravic niso hoteli vstopiti. Ta zakon predloži kancler tudi državnemu zboru in je veliko vprašanje, ali bo sprejet ali ne. Kako se potem razvijejo razmere, je veliko vprašanje, ker so monarhisti in fašisti jako dobro pripravljeni. Vsekakor je pričakovati prekratnih poizkusov že v nekaj dneh, ako ne bo nova vlada oprezna.

DNEVNE VESTI.

Boj Orjune proti delavstvu. Tudi pri nas je začela Orjuna proti delavstvu boj. Vsaj ni še dolgo tega, ko so se vršile na Marksovem trgu pravcate bitke, vsled tega, ker smatra Orjuna, da je delavec državi nevaren element in hoteč mu s silo vcepiti ljubezen do države. Ne bo škodovalo, če povemo Orjuni sledeče: Danes je razmerje delavca do države povsem drugo, kot svoj čas. Svoj čas ni imel delavski razred nikjer volilne pravice v narodna zastopstva. Nikjer ni bilo delavskega zastopstva. V takih okoliščinah se seveda v delavskem razredu ni mogla razvijati „državljska zavest“. Kaj je že kdo slišal, da bi se kedaj katerikoli razred, ki je bil izključen od vsakega sodelovanja v državi, smatral za državi pripadajoč element? Ker ni imel delavec volilne pravice, zato se je pokoraval zakonom in ukazom, ker se je moral, čisto naravno pa, da je obšel vsako, njemu nasprotujočo postavbo tu in kjer je mogel. To so delali in še delajo vsi razredi, tudi kapitalistični razred dela tako. Vsi razredi razumevajo pod državo gotovo državno, vladno obliko, kvečjem, da je pri posameznih razredih čut dolžnosti do države večji ali manjši. Ker pa je delavsko gibanje priborilo delavskega razreda politične pravice v državi in priborilo gotove socialno-politične pridobitve, bo imel delavec o državi drugačno mnenje, seveda le, če kapitalistični razred ne bo teh pridobitev onemogočal in zavračal. Ker pa naslanja jugoslovanski kapitalistični razred svojo silo na reakcijo in teror — kaj čuda, če temu primerno uravnava tudi proletarijat svojo politiko. Gospodje pri Orjuni, ljubezen do države je pobožna želja idealistov, ne pa aksiom kapitalističnih realistov. Delavski razred pa bo slej ko prej nadaljeval boj — za socialistično družbo. Razbite šipe na delavskih domovih, pa magari tudi požgani delavski domovi tega boja in končne zmage proletarijata ne bodo preprečili.

O, kakšni bedaki so demokrati! „Jutro“ se pritožuje, da klerikalci sicer uganjajo navidezno opozicijo, indirektno pa podpirajo sedanjo vlado. Temu se kaj lahko odpomore. Kakor delajo klerikalci, tako delajo tudi demokrati, pa bodo videli da jim bo šlo bolje. Vsaj ne gre za — narod, ampak le za stranko. Da to znajo demokrati tudi, so vendar pokazali takrat, ko so imeli besedo.

Železničarska pragmatika je bila v ponedeljek sprejeta v nar. skupščini. Pragmatika ni dobra; železničarji je ne morejo biti prav nič veseli. Pragmatika jim bo dokazala, kako krivo so ravnali, da so štiri leta pravzaprav razbijali samo svojo organizacijo. Nova pragmatika stavlja vse železničarje tri leta na razpoloženje, zahteva dokaze izobrazbe in v treh letih bodo gospodje že videli, katere železničarje obdrže v službi, katere pa ne. Tudi organizacijsko delovanje je s tem silno oteženo. Sicer je pa pragmatika zopet polna kazni, kakor vse, ki jih dela belgrajska buržoazija. Pokojnine se nič ne zvišajo, kakšne bodo plače,

to pa železničarji že itak vedo. To so nova tri leta robstva! Železničarji! Kdaj se spametujete?

Železničarska pragmatika. Železničarji so dobili ta teden novo pragmatiko, ki je pravi in po ničemer kaljeni odsev sedanjih razmer. Najlepše na stvari pa je priznanje ministra za promet, brhkega Velizarja Jankoviča, da je zaslišal tudi delavske organizacije in sicer nacionalne, to se reče žolte organizacije. Morda bodo železničarji sedaj končno uvideli, da je njihov prostor v razrednih organizacijah, vsaka druga organizacija pa le orožje buržoazije in kapitalističnega razreda. Zato naj tudi spoznajo, da je Žebot, predstavnik reakcionarne in klerikalne stranke, ki ji je dobrobit delavskega razreda na tem svetu — deveta briga.

Uradniška pragmatika ima 252 paragrafov in 11 poglavij. Poglavja obsegajo: osnovne odredbe 4, razdelitev uslužbencev 7, vstop v državno službo 15, prejemki 20, kretanje v službi 25, ocenjevanje 16, obče odredbe 43, prestanek službe 5, pokojnine 23, disciplinarni predpisi 65, prehodne odredbe 29 paragrafov. Poglavje o nagobčniku je najbolj oblagodarjeno s paragrafi! Pst!

Profesor J. Reisner še ne odstopi mandata dr. VI. Ravniharju. Tako so naročili mladidemokrati odboru kluba v Belgradu. In v Belgradu so res sklenili, ker pragmatika za uradnike še ni v celoti uzakonjena, da profesor Reisner še obdrži mandat.

Likvidaciji pokrajinskih uprav v Sloveniji in na Hrvaškem se menda že v kratkem izvedeta. Tedaj pa dobimo najbrže tudi nove velike župane.

Občinskega sveta seje ni, ker se zveza delov. ljudstva javnosti boji, pravita Naord in pobratimsko Jutro. Ja, res je, dr. Perič se boji, da ga bodo Turkovi ata za ušesa, tega pa se on hudo, zelo hudo boji. Mi vemo pa eno: ni še dolgo tega, ko bi se imel vršiti občni zbor Hipotekarne banke. Tiste banke, v kateri še vedre mladini, Turkovi somišljeniki. Dasi pa je bil material pripravljen, tako popolen, da bi mladini brezpogojno „odfrčali“, so vendar ravno ti mladini meni nič tebi nič ta izredni občni zbor preložili in odfrčanje za kratek čas odložili. To pa je seveda v redu, mislijo mladini. Občinski svet se seveda javnosti ne boji in prihodnja seja bo lahko pokazala, da sedanji občinski svet dela to, za kar je dobil od večine ljubljanskega prebivalstva mandat in zaupanje.

Narod se rad pobaha. Prej, takrat, ko smo mi imeli občino v rokah, je bilo vse drugače. Davki majhni, kasa pa vedno polna. Niti vedeli nismo, kam bi z denarjem. Sedaj pa zapravljajo in davke navijajo. Ja, ker ni občinski svet Narodovcev, prav ničesar napravil, kar bi bilo v eminentnem interesu ljubljanskega občinstva, zato mora sedanji občinski svet, ki je prevzel žalostno dedščino, popravljati njihove grehe.

Nekaj se kuha, to šnopa tudi naš „Narod.“ — In sicer sedaj v klubih občinskih odbornikov ljubljanskih. Slabo znamenje, da je odstopil Kremžar. Še slabše znamenje, da je

odstopil dr. Perič. Najslabše znamenje pa, da so dobili magistratni uslužbenci že zadnjega septembra svoje mesečne prejemke. Tako je modrovanje ata Naroda. Mi pa modrujemo tako-le: slabo znamenje za po Narodu hvaljeno in slavljenjo vladu, da niso dobili državni nameščenci vsaj prvega oktobra že davno sklenjenih povišic. Slabo znamenje, da ni odstopil poslanec Reisner, dasi imajo starini in mladini tak kontrakt. Najslabše znamenje pa, da tudi Jutro Narodu borniranost očita.

Radikalci v Sloveniji so namerali imeti 6. in 7. t. m. svoj kongres, a so ga odgodili. Tudi ta stranka v Sloveniji ima precej hude notranje prepire.

Dr. Lukan, pokrajinski namestnik ima poleg mnogo partijskih poslov tudi nalogo, da vzdržuje red in mir v naši ljubi deželi. Za telesno varnost ubogih prebivalcev jamči ravno gospod Lukan. Sedaj pa si predstavlja: zaščitnik telesne varnosti sede v kavarno, pije belo ali črno kavo, bere njemu po dnevnem časopisu nanizane komplimente in nekomplimente, pa pride nekdo, ki ga „iztera napolje“. Res, dobra je telesna varnost danes, ko iščejo zločincev v delavskih vrstah in sicer tako intenzivno, da bodo morali še policaji v žendarske mondure.

Ptujski župan s. Lozinšek je odstopil. Nam ni znano, katere razmere so ga prisilile do tega koraka.

Bivši ranatelj ljubljanske drame, g. Golia je bil imenovan upraviteljem osješkega gledališča. Ko je prišel na svoje mesto, kamor ga je imenovalo ministrstvo, je bil tam že drug upravitelj, g. Mirko Polie, bivši gledališki kapelnik v Trstu. Tega je imenovala pokrajinska uprava. Končno je pa le obveljal dekret gospoda ministrstva. E, kaj, to ni nič hudega, je pač upravna pomoč.

Ferdinand Hanusch umrl. Avstrijski socialistični pokret je izgubil prejšnji teden odličnega sobojevnika Ferdinanda Hanuscha. Hanusch je bil rojen leta 1866. v Šleziji kot sin tkalske rodbine. Oče mu je umrl, ko je bil Hanusch star komaj dve leti. Že kot otrok je pomagal pri domači obrti vsjo šolsko dobo svoji materi pri preji in tkalstvu. Ko je dovršil ljudsko šolo, se je moral posvetiti tudi sam tej stroki. Kot pomočnik se je zanimal za izobrazbo in videč, kako se godi njegovim tovarišem in tovarišicam, se je vnel za delavski pokret, kateremu je ostal zvest. Mnogo je Hanusch tudi popotoval celo po naših krajih. Bil je v Trstu, na Balkanu, na Madžarskem, v Galiciji in Bukovini. Povsod so ga preganjali, ker je bil vnet zagovornik delavstva in organizacije. Leta 1900. je postal tajnik organizacije tekstilnega delavstva, ki je štela takrat komaj 5000

članov. Ta organizacija se je razvila pod njegovim vodstvom in ko se je preselila iz Brna na Dunaj tako lepo, da je štela okoli 70.000 članov. Hanusch je prevzel po prevratu v avstrijski vladi ministrstvo za socialno politiko in prehrano. Ta doba njegovega življenja ima za avstrijski proletarijat najdalekosežnejši pomen. Težka je bila takrat naloga prehrane. Pomembnejši pa je še, da se ima delavstvo za vso socialno, delavskovarstveno in delavskopravno zakonodajo zahvaliti Hanuschevemu ministromanju. Ta zakonodaja je v Avstriji ena najpopolnejših in ker so socialno demokratične organizacije kakor tudi strokovni pokret ostali konsolidirani, močni še bolj kakor so bili pred vojno, se nobena meščanska vlada v tej dobi pridobljenih pravic ne upa kratiti delavstvu. Tam zna delavstvo to, kar je izvajalo s pomočjo svojih organizacij, tudi brati pred najhujšo reakcijo. Pokojni Hanusch je deloval tudi v bivšem avstrijskem parlamentu, kjer je jako odločno nastopal. Hanusch pa je znan tudi kot pisatelj. Nekaj njegovih listkov je že objavila „Zarja“. Svoje življenje je opisal v povesti Lazar. Tkalec Hanusch je pokazal delavstvu pot, dokazal delavcem, da je za delavca samoizobrazba sredstvo, s katerim postane delavec inteligenten in koristen bojevnik za proletarsko stvar.

General Maister je bil med nekaterimi drugimi generali upokojen.

Rudarska stavka na Češkoslovaškem se bliža koncu. Vlada je sklicala konferenco ter stavila posredovalni predlog da se mezde rudarjev znižajo za sedaj za pet odstotkov, ob novem letu pa zopet za pet. Rudarski boj traja že par mesecev zaradi naklepa podjetnikov, da se delavstvu znižajo plače za 15 odstotkov. Pričakovati je, da se v najkrajšem času sklene za delavstvo neugodna pogodba. — Da, da, kapitalizem zmaga, delavstvo se pa še vedno ne združuje v močno socialistično fronto.

Grčija je plačala Italiji 50 milijonov lir za odškodnino zaradi umora razmejitvene komisije. Italija je od tega zneska velikodušno podarila Grčiji 10 milijonov frankov za »dobrodelni namen«.

Ljubljanski čevljarji pomočniki se nahajajo v stavki od 29. septembra. Ne sprejemajte služb v tej stroki, dokler ni stavka končana.

Redukcija v armadi. Kakor povsod, tako je začela radikalna vlada reducirati tudi v armadi. Seveda, po svojem receptu. „Partijske ljudi“ lepo povišati, ostale črno-belorokce pa reducirati. Kako so si vsi ti ljudje podobni. Demokrati bi delali prav tako, vendar so razburjeni. Tudi klerikalci se razumejo na ta „Geschäft“. Mi pa

pravimo: Znižajte armado, reducirajte stalež vojakov; pa bo vsaj proračun laliko prilično izkazal ravnovesje. Kaj pomaga, če reducira vojno ministrstvo par generalov in še kakega kaplarja povrhu, če pa gre kljub temu vojaški proračun do krvi delovnega ljudstva, Manj armade, pa več šol!

Zvišanje poslanskih dnevnic. Dolej so imeli poslanci narodne skupščine 180 dinarjev dnevnic na dan. Poslancem se je zdel ta znesek premajhen, pa so ga zvišali na 300 dinarjev. Prav nič nismo nevoščljivi gospodom poslancem, ako skrbje za izboljšanje svojega „socijalnega“ položaja, toda razumeti ne moremo, kaj so mislili tisti poslanci, ki ne morejo živeti s 180 dinarji na dan takrat, ko so sklepali o službenih pragmatikah državnih nameščencev in železničarjev. Ti siromaki naj izhajajo z okroglo 50 dinarji na dan, dočim gospodje poslanci ne morejo izhajati niti s 180 dinarji. Poslanec bo zaslužil potemtakem na mesec 9000 dinarjev, železničar, uradnik pa okoli 1500 Din ali še niti toliko ne, torej le eno šestinko tega, kar zasluži gospod poslanec. To je preočitni znak mentalitete, ki je v socialnem pogledu na skrajno nizkem nivou, zakaj za normalne možgane je nerazumljivo, kako morejo poslanci, ki pripisujejo sami sebi za 300 dinarjev dnevni potreščin, verovati, da more kdo drugi z družino in ob težkem delu živeti s pičlo šestinko njihovih dohodkov. Zdi se nam, da je v tem sistem moritve naroda, sistem dajatev na račun vojnih obveznosti in sistem, s katerim se hoče ustvariti v državi močno plutokracijo. Treba je pa za tako politiko velik kos brezvestnosti in popolnega pomanjkanja vsakršnega socialnega čuta.

Osemnajst ministrov ima naša država. Opustiti nameravajo tri ministrstva, in sicer za socialno politiko, agrarno reformo že sedaj in ministrstvo za konstituantno. Novi zakonski načrt predvideva 12 ministrov, o čemer se pa še niso zedinili. Ali bodo morali še nekaj ministrstev opustiti ali pa zvišati število ministrstev. Ukiniti nameravajo tudi ministrstvo ver kar pa še ni definitivno rešeno. Po našem mnenju jih uvedo vsaj 14, ker bo 12 ministrstev premalo korit za vse, ki bi bil radi ministri.

Radikalci prihajajo v Beogradu vedno bolj v zadrego. Nemci in Turki, dasi vsi skupaj ne zaležejo močnega kluba v narodni skupščini, prihajajo vedno z novimi zahtevami. Muslimani groze z abstinenco, ako jim vlada ne izpolni danih obljub. Radikalci se svojega položaja prav dobro zavedajo, zaradi tega pa pridno sortirajo teren do naših klerikalcev in do demokratov. Močen klub potrebujejo v svojo oporo tudi zato, ker

tudi radikalna stranka ni popolnoma solidna in zanesljiva. Počakajmo razvoja; opozicija demokratov in klerikalcev je že postala precej milejša.

Radicevci na poti spreobrnjenja? Zopet domnevajo nekateri politiki, da pojdejo Radičevi poslanci v Beograd. Nedvomno je, da Radičevci o tem govore, se pa še niso odločili. Razmer v državi je Radičeva stranka precej kriva, zakaj, če bi močna stranka, kakor je Radičeva, bila v narodni skupščini, bi se konsolidacija države vršila precej drugače; nemo goča bi bila homogena radikalna vlada in plemensko nasprotje v državi bi se ne bilo moglo razviti v toliki meri kakor se je z dosedanjo politiko hrvaške opozicije. Ako pa Radičevci vendar še ne izpremene svoje politike, pojde razvoj preko njih in proti volji prečanov, ki jih hočejo Radičevci s svojo naivno politiko uveljaviti. Mogoče pa je tudi, da se hočejo udeležiti eventualno parlamentarne dela v ta namen, da zaščitijo Radiča, kadar se zopet vrne na Hrvaško. V Radičevi politiki pač tudi ni velikopoteznosti.

Bulgarija zahteva begunce. Na Bulgarskem je zmagal v revoluciji Cankovov režim. Tudi v Jugoslaviji je bežalo mnogo begunccev, med katerimi se nahajata komunista Dimitrijevi in Kolarov. Bulgarska vlada zahteva izročitev obeh komunističnih voditeljev, kar pa je beograjska vlada odklonila, ker ju smatra za politična begunce.

Interesantna redukcija ministrov. Po najnovejših vesteh opuste v beograjski vladi pet ministrstev. In katera! Ministrstvo za socialno politiko, za agrarno reformo, za vere in prosveto, za zdravje in za konstituantno. Prva štiri ministrstva se tičejo delovnega naroda. Prvo se tiče socialne skrbi, delavskega varstva in delavskega zavarovanja, drugo šol in prosvete, tretje splošnega zdravstva, bolnic itd., četrto malih kmetov. To torej, je v državi najmanj potrebno, dasi je na teh stvareh interesiranih 90% državljanov. Sedaj povejte, ali je to reakcija ali ne?

Odgovorni urednik Ignac Mihovec. — Izdajatelj in lastnik: Konzore. »Zarje«. — Tiska tiskarna J. Blasnika nasl.

Špecialna mehanična delavnica za popravo pisalnih in računskih strojev. Najcenejše pisalne stroje dobite pri

Lud. Baraga, Ljubljana.

Šelenburgova ulica št. 6, I. nadst. V zalogi prvovrstne barvne trakove, razmnoževalne barve, ogljeni papir, voščen papir in vse druge v to stroko spadajoče potrebščine.

Ivan Jax in sin

Ljubljana

Gospodstva cesta št. 2.

Šivalni stroji.

„Urania“ in „Adlerjevi“

pisalni stroji

izborna konstrukcija in elegantni izdelek iz tovarne v Lincu. — Ustanovljeno leta 1876.

Kolesa prvih tovarn:

Dürkopp, Styria, Waffennrad.

Vezenje poučujemo brezplačno.

Ceniki zastoj!

Stavbeno podjetje

Inž. Dukič in drug

Ljubljana

Bohorčičeva ulica št. 24.

Priporočamo:

Izdelovalnico okvirjev za slike

Kongresni trg št. 19.

A. BABKA

Ljubljana

Kartonažno tovarno ter knjigoveznico

Rimska cesta št. 13.

JOSIP JUG

pleškar in ličar za stavbe, pohištvo in mostove

Ljubljana,

Rimska cesta št. 16.

Specialni oddelek za sobo-, črkeslikarstvo ter ornamentiko in slikarstvo na steklo.

Moste-Ljubljana, Zaloška cesta št. 67.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta št. 5.

Telefon št. 367.

Vplačani kapital K 10,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje